

Janubiy Koreya musiqa Madanyati

Ataboyeva Muxlisa Azimjon qizi
Xalqaro Nordik Unversiteti
Tyutor, tarbiyachi – pedagog
m.ataboyeva@nordicuniversity.org
+99890-817-07-32

Koreyslar musiqa va raqsga bo'lgan muhabbatlari bilan mashhur. Koreys zamonaviy musiqasini taxminan "etnik musiqa" va "g'arbiy musiqa" ga bo'lish mumkin. Xalq musiqasini "gaga musiqasi" va "xalq musiqasi" deb ikki turga bo'linadi. Gaga musiqasi - bu Koreyaning feodal sulolalari tomonidan o'tkaziladigan qurbonlik marosimlari va ziyofatlar kabi turli marosimlarda professional guruhlar tomonidan ijro etiladigan musiqa. Xalq musiqasi turli xil qo'shiqlarni, xalq qo'shiqlarini va dehqonchilik musiqalarini o'z ichiga oladi. Musiqiy asboblardan odatda Xuanqin, Gayaqin, novda baraban, nay va boshqalar ishlatiladi. Koreys xalq musiqasining o'ziga xos xususiyatlaridan biri bu raqsdir. Koreys raqsi raqqosaning yelkalari va qo'llari ritmiga katta ahamiyat beradi. Taoda, korollalar va barabanlar mavjud. Koreyslarning raqs markazlari rang-barang bo'lgan xalq raqslari va sud raqslari. Koreys dramasi tarixdan oldingi davrda diniy marosimlardan kelib chiqqan va asosan beshta toifani o'z ichiga oladi: maskalar, qo'g'irchoq teatrlari, folklor san'ati, ashula operasi va drama. Ular orasida "niqobli raqs" nomi bilan ham tanilgan niqob koreys madaniyatining ramzi bo'lib, koreys an'anaviy dramaturgiyasida juda muhim o'rin tutadi.

Janubiy Koreya musiqa tarixi

Koreyaning uchta qirolligi

Koreyaning uchta qirolligi miloddan avvalgi 57 yildan milodiy 668 yilgacha Koreya yarim orolini uchta qirollik boshqargan davrni nazarda tutadi: Gogureo, Baekje va Silla. Har bir qirollik turli xil musiqa asboblari yoqtirish bilan mashhur edi. Shamanistik qishloq xo`jaligi festivallarida musiqa bilan bog`liq marosimlar. Ushbu davrdagi qabr rasmlari va keramika tasvirlangan turli asboblari juda rivojlanganligini ko`rsatadigan murakkab xususiyatlarga ega.

Goguryeo

Goguryoda piri, lute bipa, va hozirgi kunga qadar ishlatilayotgan geomungo mashhur asboblari edi. Koreys tarixiy yozuvlariga ko'ra, Samguk sagi, 1145 yilda yozilgan geomungo bosh vazir tomonidan ixtiro qilingan. Vang San-ak, deb nomlangan xitoylik sovg'a sifatida Guqinni olgan. Vang San-ak qanday o'ynashni bilmas edi. Shuning uchun u bosh vazir tomonidan guqinga o'xshagan yangi asbobni namuna sifatida geomungo yaratildi. Jilin viloyati, Xitoyda asbobning rasmini qabrda topish mumkin.

Xitoy tarixiy manbalarda Uch qirolning yozuvlarida "Goguryoning aholisi qo'shiq kuylashni va raqsga tushishni yaxshi ko'radilar. Mamlakatdagi qishloqlarda erkaklar va ayollar har oqshom qo'shiq kuylash va raqsga tushish uchun to'planishadi". Davrdan omon qolgan qo'shiqlar qatoriga "Toshbaqa qo'shig'i" va "bulbullarning qo'shig'i" kiradi, ikkinchisi esa Goguryoning qiroli Yuriy.

Guqin

Piri

1) *Hyang Piri* —

2) *Tang Piri* —

3) *Se Piri* —

Baekje

Baekjening shu kungacha etkazgan yagona qo'shig'i - Jeongeupsa (en hangul: 정음사), ammo o'ziga xos yodgorliklar bo'lmaganligi sababli, uning qanday bo'lishini tushunish juda qiyin. Ma'lumki, Baekje may va oktyabr oylarida ham Goguryoning bayramiga o'xshash hosil bayramini nishonlagan.

Baekje musiqasi ma'lum ediki, Liu Song sulolasi va shimoliy Vey ba'zi musiqachilari Yaponiyaga taklif qilingan. Ta'kidlash joizki, Baekje shahridan Mimaji ismli kishi (en hangul: 미마지) musiqachilik va raqsni Xitoyda o'rgangan va 612 yilda Yaponiyaga ko'chib ketgan. 2001 yilda Yaponiya imperatori Akixito dedi “Baekje musiqasi Yaponiya qirol musiqasining ildizi, chunki Imperator Kanmu (r. 871–896) ning o'zi Qirol Muryeong(501-523 y.) avlodi bo'lgan”.

Silla

- Silla uch qirolikni birlashtirmasdan oldin, Silla musiqasi an'anaviy asbob gayageum Ureuk tomonidan aytilgani bilan ifodalanadi, Gaya hukmronligida olib kelingan. Qirol Jin Heung uning qirolliklari Silla kuchlari tomonidan birlashtirilganda. Samguk Sagi Ureuk tomonidan yozilgan 12 ta nomni taqdim etgan bo'lsa-da, ular to'liq meros bo'lib qolmagan. Jinheungning 13-yilida Ureuk Gyego, Beopjiy Mandeokning uchta shogirdiga gayageum, qo'shiq va raqslarni o'rgatadi.
- Keyinchalik taniqli olim, Choi Chivon Tang sulolasida o'qigan suyak darajalar tizimi Silla tomonidan beshta she'rni o'rgangan, *hyangak* (Mahalliy musiqqa) o'z davrining oxirlarida Silla shahridagi ijrochilik san'atini tasvirlaydi. Ushbu raqamlar tarix kitoblarida, Goryeosa koreys musiqasining kichik toifalarida xangak va dangakdan tashkil topgan sud balet spektaklida ifodalab berilgan .

Gayageum

Birlashtirilgan Silla

Birlashgandan so'ng, Silla musiqasi Baekje va Goguryodan turli xil musiqa cholg`ular kirob keldi, ayniqsa hyangak, gayageum, geomungo, bipa uchta torli asboblari va boshqa cholg`ular. Bundan tashqari, Tang sulolasidan musiqa hukmronligi davrida yangragan qirol Munmu. Buddist shior, Beompae (hangil 범패, hanja 梵唄) (Kores janr buddistlarning ashulalari va qo'shiqlari bilan birgalikda uchta an'anaviy koreys qo'shiq turlaridan biri gagok va pansori) turli xil asboblari bilan keng qo'llanilib, Silla noyob san'atini shakllantirgan. Birlashtirilgan Silla davrida qirollik musiqa instituti (en hangul: 음성서) tashkil etildi.

Koryeo Dynasty

Koryeo asoschisi Palgwanhoe va Yeondeunghoe kabi buddistlarning bir qator bayramlarida uchraydigan Sillaning bir necha urf-odatlariga rioya qilgan. Biroq, Silla-dan musiqaning kirib kelishi natijasida o'z davrining o'rtalarida Silla ta'siri keskin pasayib, Koreya saroy musiqasiga kuchli ta'sir ko'rsata boshlidi. Katta ziyofat bo'lib, unda Siladan qilich raqsi kabi namoyishlar bo'lib o'tdi. Goryeo qo'shiqlarining aksariyati yozilgan Akhak gvebeom XV asrdan keyin Koreys tilining lirikasi avvalgi davrlarlarga qaraganda farqli bo'lgan.

Jeongjae deb nomlangan Koryeo court raqsi ikki toifaga bo'lingan: hyangak jeongjae ning mahalliy raqslari (향악); Tangdan olingan angak jeongjae (당악 정재). Bundan tashqari, xalq raqslari rohiblar va shamanlar tomonidan ijro etilgan.

Koreya imperiyasidan keyin

- Xoseon o'zgartirildi Koreya imperiyasi o'z sohasini tashqi uzilishlardan tashqarida tashkil etish maqsadida, imperiyalarning marosimlari qayta tiklanib, millat kengayishini nishonlash uchun Konfutsiy saroy musiqasida mashq qilindi. Biroq, Yaponiyaning Koreyani 1910 yilda mustamlaka qilishi Koreyaning ta'siri ostida va tashqarisida ulkan o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Yaponiya mustamlakasi tugatilgandan so'ng, koreys saroy musiqasi bayram va marosimlarni o'tkazishning deyarli hech qanday usulini topmadi, uning o'rniga marsh qo'shiqlari yangradi. Pansori va gagok o'rniga musiqa tendentsiyalari asosan zamonaviy uslubdagi spektakllar va mumtoz musiqaga aylantirildi. 20-asrning 20-yillarida madaniy bostirishdan so'ng, Koreyaning an'anaviy musiqasi deyarli saqlanib qolmadi.

Xalq musiqasi

- Koreys xalq musiqasi yoki *minyo*, xilma-xil va murakkab, ammo barcha shakllar ritmlar majmuini saqlaydi (deb nomlanadi; **Jangdan**) va xilma-xil asboblarni tufayli yumshoq aniqlangan melodik rejimlar to'plami, hattoki barabanlar ham turli xil ritmik tsikllarni namoyish etish huquqiga ega edi.
- Turli yo'nalishdagi xalq qo'shiqlari Dongbu folklor qo'shiqlari, ularning vokal uslublari cheklangan. Shu sababli, hozirgi paytda, olimlar Dongbu folklor qo'shiqlarini turli xil musiqiy xususiyatlarga asoslangan holda toifalarga ajratishga harakat qilmoqdalar. Ushbu qo'shiqlar asosan sodda va yorqin. Namdo xalq qo'shiqlari - Jeolla viloyati va Chungcheong provinsiyasining qo'shiqlari. Boshqa mintaqalarning xalq qo'shiqlari asosan musiqiy jihatdan sodda bo'lsa, Namdo mintaqasining xalq qo'shiqlari, bu erda mashhur musiqiy janrlar *pansori* va *sanjo* yaratilgan, boy va dramatik. Ba'zi Namdo xalq qo'shiqlari pansorida ishlatiladi yoki professional xonandalar tomonidan ishlab chiqilgan va ularning repertuarlari tarkibiga kiritilgan. Jeju xalq qo'shiqlari kuylanadi . Jeju folklor qo'shiqlari boshqa mintaqaviy xalq qo'shiqlariga qaraganda ko'proq sonli va bugungi kunda 1600 ga yaqin qo'shiqlar uzatilmoqda. Jeju xalq qo'shiqlari sodda va o'ziga xos ohangdor satrlari va boy matnlari bilan ajralib turadi.

Pungmul

Pungmul (풍물) - bu koreys xalq musiqasi an'anasi bo'lib, u shaklidir perkussiya davul, raqs va qo'shiqni o'z ichiga olgan musiqqa. Aksariyat namoyishlar tashqarida, o'nlab o'yinchilardan iborat bo'lib, barchasi doimiy harakatda. Samul nori, dastlab 1978 yilda tashkil etilgan musiqiy guruhning nomi, hatto chet elda ham janr sifatida mashhur bo'ldi. U Pungmul musiqiy ritmik naqshlariga asoslanadi va xuddi shu asboblardan foydalanadi, lekin tezroq va odatda o'tirgan holda o'ynaydi.

Sanjo

산조) an'anaviy koreys musiqasining eng mashhur janrlaridan biri sifatida tezroq templarda pauza qilinmasdan ijro etiladi. Bu butunlay instrumental musiqa bo'lib, individual ish paytida ritmik va melodik rejimlarning o'zgarishini o'z ichiga oladi. Har bir harakatda temp kuchayib boradi. Sanjoning umumiy uslubi sekin harakatlarda slaydlar va tezroq harakatlarda ritmik murakkablik bilan ajralib turadi. Asboblarga quyidagilar kiradi changgo kabi melodik asbobga qarshi baraban gayageum yoki ajaeng. Mashhur amaliyotchilar orasida Kim Chukpa, Yi Saenggang va Xvan Byungki. Ayniqsa, Xvan o'ziga xos musiqiy xususiyatlar va ijodkorlikni aniqlash va tushuntirish maqsadida geyageum repertuarasi bilan shug'ullanadigan sanjo janrining yangi turini yaratdi.

Конху — общее название для арфоподобных инструментов.

На фото: **согонху, сугонху, вагонху и дэгонху.**

Пипа — местная разновидность лютни. Названа так из-за формы (пипа — местные грушевидные фрукты). Бывает с 5-ю струнами (**хяньбипа**) и с 4-мя (**танбипа**).

Вольгым — еще один похожий на пипу инструмент, но с круглым корпусом. Почти нигде уже не используется

Оннюгым. Похож на цимбалы, но играют на нем пальцами. Родом из КНДР.

Оынгым. Используется только в Северной Корее.

Чхельхёнгим. При игре лежит плашмя на коленях или на подставке. А справа – его современная версия, бывают также и электро-варианты с пьезозвукоснимателями.

Хэгим — еще один очень популярный инструмент. Представляет собой бочонок с грифом, на котором натянуты 2 струны. Игра производится смычком из конского волоса. При игре на хэгyme струны не прижимаются к грифу. Звук очень необычный, по крайней мере, для европейца.

Интересный инструмент **хун**, тоже причисляемый к семейству флейт. Корейский вариант окарины. В Китае тоже водится.

А это настоящая экзотика — **нагак**. Их делают из натуральных морских раковин.

Zamonaviy musiqa

Odatda ingliz tilida K-pop deb nomlanadigan mashhur koreys musiqasi yoki *gayo* (가요). Zamonaviy K-popda eng so'nggi ko'rinishga va raqs mahoratiga ega yosh ko'ngil ochuvchilar ishtirokidagi raqs guruhlari ustunlik qiladi. Zamonaviy koreys musiqasi va estrada yulduzlari Osiyo bo'ylab juda mashhur bo'lib, zamonaviy koreys madaniyatining tarqalishi bu haqiqatni aks ettirish uchun so'z ajratdi. The Koreya to'liqini, yoki *Hallyu* (한류) - bu zamonaviy koreys ommaviy madaniyatining Osiyodagi va butun dunyoga ta'sirini muhokama qilish uchun ishlatiladigan so'z.

Hozirda mashhur koreys musiqasidagi ustun tendentsiya “but”(아이돌) guruhlari. Idol guruhlari odatda birlashadigan bir xil jinsdagi gruppalardan iborat raqs musiqasi, ritm va blyuz, funk, Hip hop va electron ta'sirli qo'shiqlar.

Hip Hop

- Janubiy Koreyada, Hip hop madaniy hodisaga aylandi Seul, Pusan, Degu. Harakat 90-yillarning o'rtalaridan boshlab, ayniqsa muvaffaqiyat qozonganidan keyin o'sib bormoqda Seo Taiji va Boys "xit" hit "Nan Arayo" (난 알아요, ") va xalqaro miqyosda e'tiborni jalb qilmoqda, chunki koreyslar 2000-yillarning boshidan beri dunyo bo'ylab turli chempionatlarda g'olib bo'lishgan. 2004 yilda, Yomg`ir uni ozod qildi *Yomg`ir yog`yapdi* albomi, uni Janubiy Koreyadan tashqaridagi birinchi xalqaro yulduzlardan biriga aylantirdi. Pop-raqs pop-xip-xopidan tashqari, Janubiy Koreyada rivojlangan yer osti hip-hop sahnasi ham mavjud. Onlayn veb-saytlar madaniyatni Koreys oqimiga tarqatishda o'z hissasini qo'shdi.

Balad

G'arb melodiyalari va sentimental ballada ta'sirida balad uslubidagi qo'shiqlar dastlab 60-yillarda paydo bo`ldi. Koreys balad musiqasi uslubi 1980-yillarda zamonaviy koreys musiqasida asosiy janrga aylanib mashhurlikka erishdi. Uning qo'shiq uslubi muhabbat, javobsiz sevgi yoki yurak xafa qilish hissiyotlarini qamrab olishga qaratilgan. Koreysning mashhur dramalari uchun yaratilgan ko'plab rasmiy saundtreklar (OST) sekin, dramatik ballada qo'shiqlarini o'z ichiga oladi, ular muhim syujetlar yuz berganda ijro etiladi. Balladeers kabi ko'plab dramalar uchun asosiy mavzu qo'shiqlari ortida Qishki sonata, Guardian: Yolg`iz va buyuk Xudo va Mning qiz do`stim to`qqiz dumli tulki.

Gibrid

Musiqqa janri birinchi navbatda yigirma birinchi asrning boshlarida balladadan g'arbiy musiqqa uslublariga, jumladan rap, reggae, R&B va hip hopga aylandi. K-pop musiqasi globallashtgan g'arbiy musiqqa janrlari ta'sirida bo'lgani uchun duragaylash jarayonini boshdan kechirdi. Gibridizatsiya atamasi mahalliy madaniyatlarga taalluqlidir, chunki ular xorijiy va globallashtuv ta'sirida bo'lgan noyob kombinatsiyalarni yaratadilar. K-popning gibrid musiqqa janrlaridan tashqari, K-pop so'zlariga inglizcha aralashish zamonaviy K-pop musiqqa madaniyatidagi yana bir muhim o'zgarishdir. Jin va Ryoning so'zlariga ko'ra, K-pop xorijdagi turli xil uslubiy ma'lumotlarni o'z ichiga olgan bo'lib, bu so'zlar tarkibida koreys-ingliz aralashmasi orqali gibrid K-popning ko'tarilishi bilan bog'liq. K-pop idollari chiroyli kuylarni taqdim etish o'rniga, ingliz tilidagi so'zlar bilan ohangdorlikni maksimal darajada oshirishga harakat qilishadi. Koreys ko'ngilochar kompaniyalari ingliz tilini aralash so'zlarini so'zlarga aylantirdilar, chunki chet elliklar uchun qo'shiqni eslash osonroq.

Mustaqil ommabop musiqa

- Mustaqil mashhur musiqa, masalan "indi rok" yoki *indie* (인디) va mustaqil hip-hop Koreyada tobora ommalashib bormoqda, bunga mustaqil aktlar sonining ko'payishi, shuningdek, ushbu mustaqil harakatlarning bloglar tomonidan yoritilishining kuchayishi sabab bo'ldi. 1990-yillardan va 2000-yillarga qadar mashhur bo'lgan indie guruhlar orasida Chaurim (자우림), Geklberri Fin (허클베리핀), Nell (넬), Mot (못), Cheri pilto (체리 필터) va Uchinchi qatorda Butterfly (3호선버터0이), shuningdek, so'nggi Busker busker va boshqalar.